Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NICHOLAS EMILIOU
prednesené 2. februára 2023 [1]

Vec C-543/21

Verband Sozialer Wettbewerb eV
proti
famila-Handelsmarkt Kiel GmbH & Co. KG

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Predajná cena – Nápoje a jogurty predávané vo vratných obaloch, za ktoré sa účtuje vratná záloha – Vnútroštátna právna úprava vyžadujúca, aby obchodníci uvádzali sumu zálohy oddelene od ceny samotného výrobku, a zakazujúca uvedenie celkovej sumy“

I. Úvod

1. Keď si kúpite pitnú vodu predávanú vo vratnej fľaši za cenu, ktorá je uvedená napríklad ako „1 € plus 0,25 € záloha“, pričom záloha vo výške 25 centov je vratná pri vrátení fľaše, koľko vás táto pitná voda v skutočnosti stojí?

2. Toto je v skratke otázka, ktorá je podstatou prejednávanej veci.

3. Združenie Verband Sozialer Wettbewerb eV (ďalej len „žalobca“) zastávalo názor, že famila-Handelsmarkt Kiel GmbH & Co. KG (ďalej len „žalovaná“) koná zakázaným spôsobom, keď ako cenu nápojov a jogurtov predávaných vo vratných obaloch uvádza cenu *bez* zálohy (v reklame sa uvádzala aj jej výška, ale oddelene). Žalobca teda od žalovanej požadoval zdržanie sa konania a úhradu paušálnej sumy ako náhradu nákladov súvisiacich s výzvou na zdržanie sa konania pred podaním žaloby.

4. Tejto žalobe sa na prvom stupni vyhovelo, ale v odvolacom konaní bola zamietnutá. Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko), teda vnútroštátny súd, na ktorý bol podaný opravný prostriedok „Revision“, si nie je istý, ako by mal vykladať pojem „predajná cena“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 98/6/ES [2], konkrétnejšie či by mal tento pojem zahŕňať zálohu, ktorá sa má zaplatiť za vratné fľaše alebo sklenené poháre, v ktorých sa predáva tovar, ako sú nápoje alebo jogurty. Ak sa má suma zálohy považovať za súčasť „predajnej ceny“, vnútroštátny súd sa zaujíma,

[1] Jazyk prednesu: angličtina.

[2] Smernica Európskeho parlamentu a Rady zo 16. februára 1998 o ochrane spotrebiteľa pri označovaní cien výrobkov ponúkaných spotrebiteľovi (Ú. v. ES L 80, 1998, s. 27; Mim. vyd. 15/004, s. 32).

či vnútroštátne právne predpisy zakazujúce uvedenie celkovej sumy (zloženej z ceny samotného výrobku a zálohy za obal) možno považovať za ustanovenie, ktoré je výhodnejšie z hľadiska informovanosti spotrebiteľov o cenách a ich schopnosti porovnať ich, v zmysle článku 10 smernice 98/6. Ak je to tak, vnútroštátny súd sa v podstate ďalej pýta, či takéto ustanovenie vedie k situácii, v ktorej spotrebitelia nedostávajú podstatné informácie (o celkovej cene), takže je v každom prípade vylúčené úplnou harmonizáciou dosiahnutou smernicou 2005/29/ES [3].

II. Právny rámec

A. Právo Európskej únie

5. Smernica 98/6 podľa svojho článku 1 „upravuje označovanie [uvádzanie – *neoficiálny preklad*] predajnej ceny a ceny za mernú jednotku na výrobkoch [v prípade výrobkov – *neoficiálny preklad*], ktoré ponúkajú obchodníci spotrebiteľom; jej účelom je zlepšiť informovanie spotrebiteľov a zjednodušiť porovnávanie cien“.

6. Podľa článku 2 písm. a) smernice 98/6 „*predajnou cenou* sa rozumie konečná cena za jednotku výrobku alebo za stanovené množstvo výrobku vrátane DPH a všetkých ostatných daní“.

7. V článku 3 ods. 1 tej istej smernice sa stanovuje: „Na všetkých výrobkoch [V prípade všetkých výrobkov – *neoficiálny preklad*] podľa článku 1 sa označí [uvedie – *neoficiálny preklad*] predajná cena a jednotková cena s tým, že označenie [uvedenie – *neoficiálny preklad*] jednotkovej ceny podlieha ustanoveniam článku 5 [ktorý stanovuje výnimky z povinnosti uviesť jednotkovú cenu]. Jednotková cena nemusí byť označená [uvedená – *neoficiálny preklad*], ak je zhodná s predajnou cenou.“

8. V článku 3 ods. 4 sa stanovuje: „V každej reklame, ktorá uvádza predajnú cenu výrobkov podľa článku 1, sa uvedie aj jednotková cena podľa článku 5.“

9. Podľa článku 10 smernice 98/6 táto smernica „nezabraňuje členským štátom prijímať alebo zachovať si ustanovenia, ktoré sú výhodnejšie z hľadiska informovanosti spotrebiteľa a porovnávania cien[,] bez toho, aby porušili svoje záväzky vyplývajúce zo zmluvy“.

B. Vnútroštátne právo

10. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že § 1 ods. 1 prvá veta Preisangabenverordnung (nemecké nariadenie o uvádzaní cien, ďalej len „PAngV“) stanovuje, že ten, kto spotrebiteľom v rámci svojej obchodnej alebo podnikateľskej činnosti alebo pravidelne iným spôsobom ponúka tovary alebo služby alebo ako predávajúci robí reklamu voči konečným spotrebiteľom tak, že uvádza cenu, musí uviesť cenu, ktorá sa má zaplatiť, vrátane dane z obratu a ostatných zložiek ceny (celková cena). Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania takisto vyplýva, že podľa § 1 ods. 4 PAngV v prípade, že sa okrem sumy za výrobok vyžaduje vratná záloha, jej výška sa uvádza popri cene za výrobok a celková suma sa neuvedie.

[3] Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (Ú. v. EÚ L 149, 2005, s. 22).

III. Skutkové okolnosti, vnútroštátne konanie a prejudiciálne otázky

11. Žalovaná prevádzkuje potraviny. V reklamnom letáku propagovala nápoje v sklenených fľašiach a jogurt v sklenenom pohári, pričom tieto fľaše a poháre boli zálohované a záloha sa účtovala v čase kúpy. Záloha nebola započítaná do uvedenej ceny, ale uvedená ako dodatok „plus… € záloha“. Žalobca, teda združenie, ktoré dohliada na záujmy svojich členov na dodržiavaní práva hospodárskej súťaže, to z dôvodu nedostatočného uvedenia celkovej ceny považuje za zakázané a od žalovanej požaduje zdržanie sa konania a úhradu paušálnej sumy ako náhradu nákladov súvisiacich s výzvou na zdržanie sa konania pred podaním žaloby.

12. Landgericht (Krajinský súd, Nemecko) rozhodol v neprospech žalovanej. Odvolací súd však žalobu zamietol.

13. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že súd druhého stupňa mal pochybnosti, či sa má § 1 ods. 1 prvá veta PAngV naďalej vykladať v tom zmysle, že do celkovej ceny sa má započítať záloha, pričom dodal, že žalobe žalobcu sa nedá vyhovieť určite preto, že § 1 ods. 4 PAngV obsahuje ustanovenie o výnimke (z povinnosti uviesť celkovú cenu) pre prípad, že sa účtuje vratná záloha. Súd druhého stupňa takisto vyjadril názor, že hoci je toto ustanovenie v rozpore s právom Únie, zároveň je platným právom a zaviazať žalovanú, ktorá sa riadila týmto predpisom, teda nie je v súlade so zásadami právneho štátu.

14. Opravným prostriedkom „Revision“, ktorý bol podaný na Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, sa žalobca usiluje o obnovenie rozsudku súdu prvého stupňa.

15. Vnútroštátny súd poznamenáva, že v prípade § 1 ods. 1 prvej vety PAngV ide o úpravu trhového správania v zmysle § 3a Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (nemecký zákon o nekalej súťaži, ďalej len „UWG“). Pokiaľ zaväzuje obchodníkov k uvedeniu „celkovej“ ceny vrátane dane z pridanej hodnoty (DPH), svoj základ má podľa vnútroštátneho súdu v článku 1, článku 2 písm. a), článku 3 a článku 4 ods. 1 smernice 98/6. To, či žalovaná porušila § 1 ods. 1 prvú vetu PAngV, preto závisí od výkladu vyššie uvedených ustanovení danej smernice, najmä od toho, či záloha, ktorá sa má zaplatiť v prípade kúpy tovaru vo vratných fľašiach alebo sklenených pohároch, musí byť zahrnutá v predajnej cene v zmysle článku 2 písm. a) smernice 98/6.

16. Vnútroštátny súd poznamenal, že kladná odpoveď na túto otázku by v zásade vylučovala vnútroštátnu normu stanovenú v § 1 ods. 4 PAngV, a podotýka, že túto normu by stále bolo možné zachovať, ak by sa považovala za ustanovenie, ktoré je výhodnejšie z hľadiska informovanosti spotrebiteľa a porovnávania cien, aké členské štáty môžu prijímať podľa článku 10 smernice 98/6. Vnútroštátny súd má napriek tomu pochybnosti o tom, či vnútroštátna norma je v každom prípade vylúčená smernicou 2005/29, ktorá dosiahla úplnú harmonizáciu a bráni prijatiu vnútroštátnych noriem, aj keď sú tieto normy pre spotrebiteľov výhodnejšie.

17. Za týchto okolností Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa pojem predajná cena v zmysle článku 2 písm. a) [smernice 98/6] vykladať v tom zmysle, že musí zahŕňať zálohu, ktorú má zaplatiť spotrebiteľ pri nákupe tovaru v zálohovaných fľašiach alebo zálohovaných sklenených pohároch?

V prípade, ak je odpoveď na prvú otázku kladná:

2. Sú členské štáty podľa článku 10 [smernice 98/6] oprávnené ponechať v platnosti právnu úpravu, ktorá sa odchyľuje od článku 3 ods. 1 a 4 [smernice 98/6] v spojení s článkom 2 písm. a) smernice, ako je tá v § 1 ods. 4 PAngV, podľa ktorej v prípade, že okrem úhrady za tovar má spotrebiteľ zaplatiť aj vratnú zálohu, musí byť jej výška uvedená popri cene za tovar a tieto sumy sa nemajú kombinovať v rámci celkovej sumy, alebo tomu bráni zámer úplnej harmonizácie [smernice 2005/29]?“

18. Písomné pripomienky predložili žalobca, žalovaná, nemecká vláda, ako aj Európska komisia. Títo účastníci konania takisto predniesli ústne pripomienky na pojednávaní, ktoré sa konalo 19. októbra 2022.

IV. Analýza

19. Svoju analýzu začnem predbežnými pripomienkami k účelu a širšiemu kontextu systémov vratných záloh (časť A). Potom uvediem argumenty, ktoré podľa môjho názoru vedú k záveru, že pojem „predajná cena“ v konkrétnom zmysle článku 2 písm. a) smernice 98/6 sa má vykladať tak, že *nezahŕňa* vratnú zálohu účtovanú spotrebiteľovi, keď si zakúpi tovar predávaný vo vratných obaloch (časť B). V dôsledku tohto záveru sa druhá prejudiciálna otázka stáva bezpredmetnou. Ak by však Súdny dvor nepostupoval v súlade s mojím návrhom k prvej otázke, uvediem aj dôvody, ktoré ma vedú k záveru, že vnútroštátne ustanovenie, ako je § 1 ods. 4 PAngV, sa má považovať za ustanovenie výhodnejšie z hľadiska informovanosti spotrebiteľa a porovnávania cien v zmysle článku 10 smernice 98/6, pričom úplná harmonizácia dosiahnutá smernicou 2005/29 jeho zachovaniu nebráni (časť C).

A. Predbežné pripomienky k systémom vratných záloh

20. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že nápoje a jogurty, ktoré sú predmetom konania vo veci samej, sa predávajú v zálohovaných sklenených obaloch. Záloha je vratná po vrátení obalov.

21. Systémy vratných záloh vo všeobecnosti predstavujú nástroje na motiváciu spotrebiteľov, aby prázdne obaly jednoducho nevyhadzovali, ale aby ich vrátili na účely ďalšieho použitia alebo recyklácie. [4]

22. Tento nástroj obehového hospodárstva rozhodne nie je ničím novým. V databáze politických nástrojov v oblasti životného prostredia OECD sa ako najstarší identifikovaný príklad uvádza írsky systém z roku 1799, ktorý motivoval k vracaniu obalov od sódy, pričom najstarším systémom zaregistrovaným v samotnej databáze je oregonský zákon o fľašiach z roku 1971. [5]

[4] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. decembra 2004, Komisia/Nemecko (C-463/01, EU:C:2004:797, bod 76), a odôvodnenie 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/852 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov (Ú. v. EÚ L 150, 2018, s. 141) (ďalej len „smernica 2018/852“). Prehľad sa uvádza v publikácii *A European Refunding Scheme for Drinks Containers*, Európsky parlament, 2011, s. 12 a nasl., a v novšej publikácii, ktorá sa týka konkrétne plastov, s názvom *Environment Ministers' commitments on plastics. National-level visions, actions and plans announced at the 2022 OECD Council at Ministerial Level (MCM)*, jún 2022, ENV/EPOC(2022)14.

[5] *Policy Instruments for Environment*, OECD, databáza, 2017, s. 8.

23. V kontexte tejto databázy sa systém vratných záloh vymedzuje ako systém, v ktorom sa stanovuje „príplatok k cene potenciálne znečisťujúcich výrobkov“, ktorý sa vráti, „keď sa predíde znečisteniu vrátením výrobkov alebo ich zvyškov“ [6].

24. Ďalej je potrebné zdôrazniť, že obaly sú ako potenciálny odpad predmetom právnej úpravy Únie, ktorá v minulosti zahŕňala smernicu 85/339/EHS o nádobách na tekutiny na ľudskú spotrebu [*neoficiálny preklad*] [7] a v súčasnosti zahŕňa smernicu o obaloch a odpadoch z obalov [8] alebo smernicu o jednorazových plastoch [9]. Keďže tieto smernice uvádzajú systémy vratných záloh (alebo zálohovania) ako možné nástroje, ktoré môžu členské štáty zaviesť v záujme splnenia svojich povinností vymedzených v danom kontexte, nepriamo uznávajú schopnosť týchto systémov účinne prispieť k minimalizácii vplyvu odpadu na životné prostredie. [10] To isté sa výslovne uznávalo v 13. odôvodnení smernice Rady 91/157/EHS o batériách a akumulátoroch, ktoré obsahujú určité nebezpečné látky. [11]

25. Keď však členské štáty zavádzajú systémy vratných záloh, musia pamätať na požiadavky vyplývajúce okrem iného z pravidiel týkajúcich sa voľného pohybu tovaru. V tomto kontexte sa v minulosti konštatovala nezlučiteľnosť niektorých aspektov dánskeho a nemeckého systému s týmito pravidlami. [12]

26. S prihliadnutím na tieto prvky širšieho kontextu zo spisu vyplýva, že § 1 ods. 4 PAngV, ktorý je predmetom konania vo veci samej, bol zavedený v roku 1997 s cieľom podporiť systém opakovane použiteľných a recyklovateľných obalov (a zabezpečiť lepšiu porovnateľnosť cien v kontexte, v ktorom sa účtuje vratná záloha). Vnútroštátny súd vysvetľuje, že k tomu došlo v reakcii na jeho rozsudok vo veci „zálohovaná fľaša I“ z roku 1993. Podľa môjho chápania v danom rozsudku vnútroštátny súd rozhodol, že reklama na nealkoholické nápoje v zálohovaných fľašiach bez uvedenia zálohy a celkovej ceny je nezlučiteľná s PAngV. [13]

27. Pripomínam, že § 1 ods. 4 PAngV ukladá obchodníkom povinnosť uvádzať cenu samotného výrobku *a* sumu zálohy, ak sa záloha účtuje, pričom zakazuje uvedenie celkovej sumy.

6 Tamže. Ako sa uvádza v tomto zdroji, systémy vratných záloh sa netýkajú len obalov od nápojov, ale môžu sa vzťahovať aj na iné predmety, ako sú olovené batérie alebo vyradené pneumatiky.

7 Smernica Rady z 27. júna 1985 o nádobách na tekutiny na ľudskú spotrebu (Ú. v. ES L 176, 1985, s. 18), zrušená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 94/62/ES z 20. decembra 1994 o obaloch a odpadoch z obalov (Ú. v. ES L 365, 1994, s. 10; Mim. vyd. 13/013, s. 349) (ďalej len „smernica o obaloch a odpadoch z obalov“).

8 Smernica o obaloch a odpadoch z obalov, zmenená smernicou 2018/852 uvedenou v poznámke pod čiarou 4.

9 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 z 5. júna 2019 o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie (Ú. v. EÚ L 155, 2019, s. 1).

10 Pozri najmä siedme, ôsme a desiate odôvodnenie, ako aj článok 5 ods. 2 smernice Rady 85/339 uvedenej v poznámke pod čiarou 7 vyššie; článok 5 ods. 1 písm. a) smernice o obaloch a odpadoch z obalov uvedenej v poznámke pod čiarou 7 vyššie v znení zmien a článok 9 ods. 1 tretí pododsek písm. a) smernice o jednorazových plastoch uvedenej v poznámke pod čiarou 9 vyššie.

11 Smernica Rady z 18. marca 1991 o batériách a akumulátoroch, ktoré obsahujú určité nebezpečné látky (Ú. v. ES L 78, 1991, s. 38; Mim. vyd. 13/010, s. 240), zrušená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2006/66/ES zo 6. septembra 2006 o batériách a akumulátoroch a použitých batériách a akumulátoroch, ktorou sa zrušuje smernica 91/157/EHS (Ú. v. EÚ L 266, 2006, s. 1).

12 Rozsudky z 20. septembra 1988, Komisia/Dánsko (302/86, EU:C:1988:421); zo 14. decembra 2004, Radlberger Getränkegesellschaft a S. Spitz (C-309/02, EU:C:2004:799), a zo 14. decembra 2004, Komisia/Nemecko (C-463/01, EU:C:2004:797). Okrem toho v kontexte vnútroštátnych právnych predpisov a praxe v súvislosti so systémom vratných záloh sa rozsudok z 9. júna 2021, Dansk Erhverv/Komisia (T-47/19, EU:T:2021:331), týka zákonnosti rozhodnutia Komisie C(2018) 6315 final zo 4. októbra 2018 o štátnej pomoci SA.44865 (2016/FC) – Nemecko – Údajná pomoc v prospech nemeckých pohraničných obchodov s nápojmi a je predmetom odvolania v prejednávanej veci C-508/21 P.

13 BGH (Spolkový súdny dvor), 14. októbra 1993, I ZR 218/91. Tento rozsudok je k dispozícii na https://research.wolterskluwer-online.de/document/bdbc1eba-d26c-4ffc-915c-2a5b764acf6b.

28. Teraz sa preto zameriam na prvú prejudiciálnu otázku a budem sa zaoberať tým, či sa záloha účtovaná za obaly od nápojov a potravín okrem toho, že predstavuje motiváciu k účasti na úsilí v oblasti recyklácie a opakovaného použitia, má považovať za súčasť „predajnej ceny“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 98/6. V prípade kladnej odpovede by sa suma zálohy musela zahrnúť do „predajnej ceny“, ktorá sa podľa článku 3 ods. 1 smernice 98/6 musí v prípade výrobkov predávaných spotrebiteľom uvádzať spoločne s „jednotkovou cenou“. Tento záver by bol relevantný aj pre každú reklamu, ktorá uvádza „predajnú cenu“, čo je predmetom článku 3 ods. 4 tejto smernice.

B. Predstavuje záloha účtovaná za vratné obaly od nápojov a jogurtov súčasť „predajnej ceny“?

29. Podľa článku 2 písm. a) smernice 98/6 „*predajnou cenou* sa rozumie konečná cena za jednotku výrobku alebo za stanovené množstvo výrobku vrátane DPH a všetkých ostatných daní“. Po preskúmaní znenia týchto pojmov (časť 1) vykladaného so zreteľom na špecifické ciele sledované smernicou 98/6 (časť 2) a environmentálne ciele sledované inými nástrojmi práva Únie (časť 3) som dospel k záveru, že sumu zálohy nemožno považovať za súčasť „predajnej ceny“ v zmysle tohto ustanovenia.

1. Znenie článku 2 písm. a) smernice 98/6

30. Nižšie vysvetlím, že záloha účtovaná za niektoré obaly, ktorá sa musí zákazníkovi vrátiť pri vrátení obalu, nepredstavuje „daň“ (časť a). Potom sa budem zaoberať ďalšími kritériami, ktoré Súdny dvor stanovil v prípade pojmu „predajná cena“, keď opísal prvky patriace pod tento pojem ako v zásade nevyhnutné prvky, ktoré predstavujú peňažnú protiváhu nadobudnutia predmetného výrobku (časť b).

a) Predmetná záloha nie je „daň“

31. Najprv podotýkam, že predmetnú zálohu nemožno považovať za „daň“, ktorá je prvkom výslovne uvedeným v článku 2 písm. a) smernice 98/6 ako prvok, ktorý musí byť zahrnutý v „predajnej cene“.

32. Dôvodom je jednoducho to, že príjmy z daní za bežných okolností predstavujú zdroj verejných príjmov, pričom sa neposkytuje žiadna odplata. Záloha ako tá, ktorá je predmetom konania vo veci samej, sa však nevyznačuje žiadnou z týchto vlastností.

33. S výhradou overenia vnútroštátnym súdom sa zdá, že príjmy z výberu zálohy, ktorá je predmetom konania vo veci samej, sa do verejnej pokladnice nikdy nedostanú. Ako okrem toho podrobnejšie vysvetlím nižšie, zálohu možno vnímať ako odplatu za obal, ktorá sa účtuje s vedomím, že bude pri vrátení obalu vrátená.

34. Konkrétnejšie sa zdá, že so samotnou povahou zálohy, ktorá je predmetom konania vo veci samej (a tiež všeobecnejšie podobných záloh), je neoddeliteľne spojená skutočnosť, že predávajúci (alebo aj širšia kategória obchodníkov) na seba v momente účtovania zálohy preberá povinnosť prijať vrátený obal, za ktorý sa záloha účtovala, a vrátiť zákazníkovi (alebo vlastne komukoľvek, kto obal vráti) sumu tejto zálohy. Nemecká vláda v tejto súvislosti vysvetlila, že povinnosť obchodníkov prijať obal späť a vrátiť zálohu nie je časovo obmedzená.

35. Z týchto dôvodov zastávam názor, že predmetnú zálohu nemožno považovať za „daň“.

36. Po tomto objasnení sa budem zaoberať osobitnými kritériami stanovenými Súdnym dvorom v kontexte článku 2 písm. a) smernice 98/6, ktoré som už uviedol vyššie a ktorých cieľom je určiť, či sa konkrétny prvok ceny môže považovať za „konečný“.

b) Je predmetná záloha konečným prvkom ceny?

37. Okrem toho, že smernica 98/6 do pojmu „predajná cena“ výslovne zahŕňa dane, ako sa stanovuje v jej článku 2 písm. a), neobsahuje žiadne ďalšie informácie o presnom rozsahu tohto pojmu s výnimkou skutočnosti, že predajná cena je „konečná cena“.

38. Pri výklade týchto pojmov vo veci Citroën Commerce[14], ku ktorej mali účastníci konania v prejednávanej veci časté pripomienky, Súdny dvor v bode 37 uvedeného rozsudku konštatoval: „Ako konečná cena musí predajná cena nevyhnutne zahŕňať nevyhnutné a predpokladané prvky ceny, ktoré sú prvkami, ktoré povinne znáša spotrebiteľ a ktoré predstavujú peňažnú protiváhu nadobudnutia predmetného výrobku.“

39. V rámci tejto veci musel kupujúci okrem kúpnej ceny uvedenej v reklame zaplatiť aj náklady na prevoz zakúpeného vozidla od výrobcu k obchodníkovi. V danej reklame sa uvádzali aj náklady na prevoz, ale rovnako ako v konaní vo veci samej boli tieto náklady uvedené oddelene. V tomto kontexte Súdny dvor zdôraznil, že spotrebiteľ skutočne musí uhradiť tieto náklady, ktoré sú na rozdiel predovšetkým od prípadných nákladov na dodanie vozidla na miesto podľa výberu spotrebiteľa nevyhnutné a predpokladané.[15] Na základe týchto prvkov Súdny dvor dospel k záveru, že mali byť zahrnuté v predajnej cene vozidla a nemali byť uvedené oddelene.[16]

40. S cieľom posúdiť, či možno k rovnakému záveru dospieť aj vo vzťahu k vratnej zálohe, použijem test, ktorý Súdny dvor stanovil v bode 37 rozsudku Citroën Commerce, ktorý sa pripomína v bode 41 nižšie a ktorý pri bližšom preskúmaní zrejme zahŕňa dve hlavné kritériá, ktoré určujú, či sa daný náklad má považovať za súčasť „konečnej“, a teda „predajnej“ ceny: musí i) predstavovať peňažnú protiváhu nadobudnutia predmetného výrobku a ii) byť nevyhnutný, pretože ho povinne a predpokladane znáša spotrebiteľ.

i) Je dotknutá záloha peňažnou protiváhou nadobudnutia predmetného výrobku?

41. Po prvé podľa môjho názoru nevznikajú žiadne pochybnosti o tom, že záloha ako tá, o ktorú ide v prejednávanej veci, má *peňažnú* povahu.

42. Po druhé s výhradou príslušných vnútroštátnych právnych predpisov zrejme spotrebiteľ v čase medzi kúpou výrobku a vrátením obalu nielenže nadobúda vlastníctvo výrobku, ale aj vlastníctvo obalu, s ktorým môže v zásade nakladať podľa vlastnej vôle. Hoci v tejto súvislosti súhlasím so žalovanou a s nemeckou vládou, že nadobudnutie obalu nie je primárnym účelom kúpy a že

[14] Rozsudok zo 7. júla 2016, Citroën Commerce (C-476/14, EU:C:2016:527) (ďalej len „rozsudok Citroën Commerce“).

[15] Týmto spôsobom chcel zrejme Súdny dvor odlíšiť tieto nevyhnutné náklady od ceny prípadných voliteľných služieb. Takéto voliteľné služby boli predmetom veci Vueling Airlines, ktorú Súdny dvor uviedol. Pozri rozsudok Citroën Commerce (body 38 až 40), ako aj rozsudok z 18. septembra 2014, Vueling Airlines (C-487/12, EU:C:2014:2232, bod 37) (ďalej len „rozsudok Vueling Airlines“).

[16] Rozsudok Citroën Commerce (bod 41). Podľa môjho chápania v dôsledku osobitostí danej veci nebolo potrebné, aby Súdny dvor preskúmal posledný prvok testu stanoveného v bode 37 rozsudku, ktorý sa pripomína v bode 38 vyššie, pokiaľ ide o otázku, či predmetné náklady predstavujú peňažnú protiváhu nadobudnutia predmetného výrobku.

spotrebiteľ na ňom nemá žiadny osobitný záujem, domnievam sa, že pridruženému nadobudnutiu sa nemožno vyhnúť, pretože obal a výrobok, ktorý sa v ňom predáva, tvoria jeden celok, čo v podstate tvrdí žalobca a Komisia.

43. S výhradou príslušných vnútroštátnych právnych predpisov sa však zrejme vo chvíli, keď spotrebiteľ „vráti“ obal a obchodník mu „vráti“ zálohu, z právneho hľadiska stane to, že obchodník (opätovne) kúpi obal v súlade so svojou bezpodmienečnou povinnosťou. Táto povinnosť sa navyše nemusí obmedzovať na obaly od výrobkov zakúpených u tohto konkrétneho obchodníka. Povinnosť „vrátiť“ zálohu je preto zrejme povinnosťou kúpiť obaly predložené obchodníkovi za cenu, ktorá je vymedzená právnymi predpismi alebo iným spôsobom.

44. Možno preto tvrdiť, že na rozdiel od situácie v prípade obalu, na ktorý sa nevzťahuje záloha, sa uplatnením systému vratných záloh obal stáva sám osebe tovarom so samostatnou hospodárskou hodnotou, ktorú možno odlíšiť od hospodárskej hodnoty jeho obsahu.

45. Tieto úvahy môžu viesť k argumentu, že obaly nepredstavujú „výrobky, ktoré ponúkajú obchodníci spotrebiteľom“ v zmysle článku 1 smernice 98/6, s ktorými sa spája „predajná cena“ podľa článku 2 písm. a) tejto smernice.[17] To by potom viedlo k záveru, že zálohu nemožno považovať za prvok „predajnej ceny“ v zmysle tejto smernice, pretože nejde o protiváhu nadobudnutia *predmetného výrobku*, ale o protiváhu pridruženého nadobudnutia *obalu*.

46. Takéto chápanie je však pomerne ťažkopádne a navyše nie je v súlade s jednoduchou skutočnosťou, ktorá už bola spomenutá, že nadobudnutie obalov a tovaru, ktorý je v nich obsiahnutý, nemožno oddeliť, jednak z očividných praktických dôvodov, jednak s výhradou konkrétnych vnútroštátnych právnych predpisov z právneho hľadiska. Z týchto dôvodov zastávam názor, že záloha by sa mala považovať za súčasť peňažnej protiváhy nadobudnutia tovaru, ktorý obchodníci ponúkajú spotrebiteľom, v zmysle smernice 98/6.

47. Treba však ešte určiť, či sa majú náklady spojené so zálohou považovať za „nevyhnutné“.

ii) Je predmetná záloha nevyhnutným prvkom ceny?

48. Účastníci konania v prejednávanej veci viedli rozsiahlu diskusiu o tom, či možno zálohu považovať za nevyhnutnú súčasť ceny. Táto diskusia sa v podstate týkala problému, ktorý vzniká v dôsledku ťažko postihnuteľnej povahy zálohy, ktorú spotrebiteľ v čase kúpy *musí* zaplatiť, aj keď mu potom pri vrátení obalu môže byť vrátená.

49. Žalobca a Komisia tvrdili, že relevantným okamihom by mal byť čas kúpy, keďže práve v tejto chvíli musí spotrebiteľ zaplatiť celkovú sumu, aby nadobudol predmetný výrobok. Komisia navyše poukázala na viacero scenárov, v ktorých k vráteniu obalu nedôjde, takže spotrebiteľ sumu zálohy späť nezíska. Komisia konkrétnejšie uviedla situáciu, keď si môže takýto výrobok kúpiť turista, ktorý potom opustí územie štátu a vzdáva sa tak šance na opätovné získanie zálohy. Okrem toho podotkla, že obal sa môže stratiť alebo zničiť alebo sa dokonca spotrebiteľ môže jednoducho rozhodnúť, že si ho ponechá a použije ho na iné účely, napríklad na uskladnenie domácich džemov.

[17] Pripomínam, že podľa článku 1 smernice 98/6 táto smernica „upravuje [uvádzanie] *predajnej ceny* a ceny za mernú jednotku *[v prípade výrobkov], ktoré ponúkajú obchodníci spotrebiteľom*; jej účelom je zlepšiť informovanie spotrebiteľov a zjednodušiť porovnávanie cien“. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

50. Komisia má podľa môjho názoru absolútnu pravdu, keď uvádza, že niektoré zálohované obaly môžu nájsť takpovediac nový život alebo sa inak odkloniť od cesty (okamžitého) opätovného použitia alebo recyklácie, na ktoré sú určené. Nepochybne sa môže stať, že osoba sa rozhodne niektoré obaly nevrátiť (a teda sa vzdá možnosti získať späť zálohu), či už ide o sklenené poháre, ktoré chce použiť na domáci jahodový džem, alebo o hliníkové obaly, v ktorých bolo pôvodne pivo a ktoré si môže osoba ponechať ako milý suvenír z letného hudobného festivalu. Osoba takisto môže príležitostne cestovať preč z krajiny a zabudne alebo jednoducho nemá čas zálohovaný obal vrátiť alebo jej môže sklenená fľaša nechtiac spadnúť a rozbiť sa, takže hoci mohla byť vrátená a opätovne použitá, bohužiaľ sa tak nikdy nestane.

51. Napriek tomu by som povedal, že toto nie sú *typické* situácie, ktoré si človek spája s osudom prázdnych zálohovaných obalov. Nemecká vláda v tejto súvislosti na pojednávaní vysvetlila, že v roku 2019 bolo vrátených 96 % plastových zálohovaných obalov,[18] z čoho vyplýva, že minimálne v tomto členskom štáte existuje silná tendencia spotrebiteľov zúčastniť sa na úsilí v oblasti opakovaného použitia a recyklácie (bez ohľadu na to, aké „konkurenčné“ alternatívy sa im môžu naskytať, napríklad by mohli obaly vyhodiť, ponechať si ich na praktické použitie alebo z citových dôvodov, nechtiac ich rozbiť alebo na ne úplne zabudnúť). Zdá sa teda, že v drvivej väčšine prípadov sa spotrebitelia nákladom spojeným so zálohou *in fine* vyhnú.

52. Navyše sa bez ohľadu na presnú percentuálnu mieru vrátenia obalov domnievam, že v tomto kontexte najviac záleží na tom, že záloha v zásade *môže* a *má byť* vrátená.

53. Situácia týkajúca sa vratnej zálohy sa zásadne líši od situácie týkajúcej sa prevozu vozidla, aká nastala vo veci Citroën Commerce a v ktorej zrejme zohralo kľúčovú úlohu kritérium „nevyhnutnosti“.

54. Je možné, že práve z tohto dôvodu sa veľká časť diskusie v prejednávanej veci týkala otázky, či sú náklady spojené s vratnou zálohou nevyhnutné alebo nie. V kontexte prejednávanej veci však hrozí, že diskusia o tom, ktorý z dvoch možných okamihov (kúpa výrobku alebo vrátenie obalu) je z hľadiska takéhoto posúdenia relevantnejší, sa stane bludným kruhom. Kritérium „nevyhnutnosti“ nákladov bolo užitočné v kontexte veci Citroën Commerce, pretože podľa môjho názoru umožnilo Súdnemu dvoru zdôrazniť, že dotknuté náklady na prevoz sa netýkali *voliteľnej* služby, pre ktorú sa rozhodol spotrebiteľ.[19] Tieto pojmy sú však menej užitočné za súčasných okolností, ktoré podľa môjho názoru možno efektívne posudzovať prostredníctvom pojmu „konečná“, ktorý charakterizuje „predajnú cenu“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 98/6 a ktorý sa uvádza priamo v danom ustanovení.

55. Podľa môjho názoru vymedzuje systém vratných záloh skutočnosť, že záloha je súčasťou ceny, ktorá môže byť spotrebiteľovi vrátená (a možno sa to naozaj aj očakáva). Tým sa pomerne zásadne mení situácia, pokiaľ ide o otázku, či cena platená spotrebiteľom je konečná, v porovnaní so situáciou, keď sa systém vratných záloh neuplatňuje. Inak povedané a ako v zásade tvrdia žalovaná

[18] Podotýkam, že miera vrátenia na úrovni 98,5 % opätovne naplniteľných fliaš sa uvádza v správe *Awareness and Exchange of Best Practices on the Implementation and Enforcement of the Essential Requirements for Packaging and Packaging Waste, Final Report*, Európska komisia, GR ENV, 3. augusta 2011, s. 80, oddiel 5.1.2, k dispozícii na adrese https://ec.europa.eu/environment/pdf/waste/packaging/packaging_final_report.pdf.

[19] Pozri bod 42 a poznámku pod čiarou 15 vyššie. Pripomínam, že vo veci Citroën Commerce Súdny dvor uviedol svoj predchádzajúci rozsudok vo veci Vueling Airlines, v ktorom rozlišoval na jednej strane nevyhnutné a predpokladané sumy v rámci ceny za leteckú dopravnú službu, ktoré sa majú spresniť ako prvky konečnej ceny, a na druhej strane príplatky k cene za službu, ktorá nie je ani povinná, ani nevyhnutná pre samotnú leteckú dopravnú službu (napríklad za prepravu batožiny), v zmysle článku 23 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1008/2008 z 24. septembra 2008 o spoločných pravidlách prevádzky leteckých dopravných služieb v Spoločenstve (Ú. v. EÚ L 293, 2008, s. 3).

a nemecká vláda, skutočnosť, že záloha naozaj môže byť v čase kúpy nevyhnutným prvkom ceny, by nemala zatieňovať jej neodmysliteľnú povahu vratného prvku ceny, čo teda znamená, že nemusí ísť o prvok ceny, ktorý v konečnom dôsledku znáša spotrebiteľ.

56. Tieto úvahy ma teda vedú k záveru, že vratnú zálohu nemožno považovať za súčasť „predajnej ceny“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 98/6. Toto zistenie ďalej potvrdzujú špecifické ciele, ktoré daná smernica sleduje a ktorými sa budem zaoberať nižšie.

2. Ciele smernice 98/6

57. Smernica 98/6 podľa svojho článku 1 „upravuje [uvádzanie] predajnej ceny a ceny za mernú jednotku [v prípade výrobkov], ktoré ponúkajú obchodníci spotrebiteľom; jej účelom je zlepšiť informovanie spotrebiteľov a zjednodušiť porovnávanie cien“.

58. V súlade s uvedeným článok 4 ods. 1 tejto smernice stanovuje, že „predajná cena a jednotková cena musia byť jednoznačné, ľahko rozpoznateľné a ľahko čitateľné“.

59. Z článku 3 ods. 1 smernice 98/6 konkrétnejšie vyplýva, že obchodníci musia predajnú cenu a jednotkovú cenu uvádzať v prípade všetkých výrobkov, na ktoré sa vzťahuje smernica 98/6.[20] Podľa článku 3 ods. 4 tejto smernice sa má navyše v každej reklame, ktorá uvádza predajnú cenu, uviesť aj jednotková cena.

60. Hoci je hmotnoprávny rozsah pôsobnosti tejto smernice zrejme pomerne široký, pokiaľ ide o výrobky, na ktoré sa vzťahuje,[21] má to osobitný význam v kontexte, v ktorom sa spotrebiteľovi ponúkajú výrobky v rôznych množstvách a baleniach, takže je preňho zaujímavé porovnať cenu na základe tej istej mernej jednotky.[22] Ako totiž pripomenul Súdny dvor, zámerom normotvorcu Únie pri prijatí tohto nástroja nebola „ochrana spotrebiteľov pri označovaní cien vo všeobecnosti…, ale v oblasti označovania cien výrobkov na základe rôznych merných jednotiek“[23].

61. Ako však poznamenal vnútroštátny súd, keď sa spotrebiteľovi prezentuje jedna „celková predajná“ cena, je náležite informovaný, koľko konkrétne ho bude daný nákup stáť.

62. Na tomto mieste by som sa chcel vrátiť k argumentu žalobcu, ktorý na pojednávaní podporila Komisia a ktorý sa týka spotrebiteľa, ktorý má k dispozícii iba jedno euro. V pôvodnom príklade žalobcu bolo konkrétnejšie týmto spotrebiteľom dieťa, ktoré by si podľa môjho chápania tohto príkladu mohlo chybne myslieť, že si môže kúpiť svoj obľúbený nápoj stojaci 89 centov, no potom by zistilo, že to tak nie je z dôvodu povinnosti zaplatiť zálohu vo výške ďalších 25 centov.

63. Musím povedať, že absolútne súcitím so sklamaním, ktoré tento malý zákazník pravdepodobne zažije, keď podá zvolený nápoj pokladníkovi, aby mohol zaplatiť, no zistí, že cena „0,89 € + 0,25 € záloha“ znamená, že stojí viac než euro, takže si ho bohužiaľ nebude môcť kúpiť.

[20] Z povinnosti uviesť cenu za mernú jednotku existujú určité výnimky, napríklad prípad podľa článku 3 ods. 1 poslednej vety, keď „je zhodná s predajnou cenou“.

[21] Svedčí o tom skutočnosť, že Súdny dvor vo veci Citroën Commerce uplatnil smernicu 98/6 na cenu uvedenú v reklame na *vozidlo*. Opačné stanovisko sa uvádza v návrhoch, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Citroën Commerce (C-476/14, EU:C:2015:814, ďalej len „návrhy vo veci Citroën Commerce“, bod 50).

[22] Návrhy vo veci Citroën Commerce, bod 48. Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Cruz Villalón vo veci Komisia/Belgicko (C-421/12, EU:C:2013:769, bod 63).

[23] Rozsudok z 10. júla 2014, Komisia/Belgicko (C-421/12, EU:C:2014:2064, bod 59).

64. V prvom rade by som však zdôraznil, že zvyčajný štandard, ktorým sa Súdny dvor riadi pri výklade ustanovení spotrebiteľského práva, je spotrebiteľ, ktorý je v rozumnej miere dobre informovaný, nie zraniteľný spotrebiteľ, ako je dieťa.[24] Po druhé podotýkam, že diskutabilná výhoda priamočiarych informácií o celkovej cene daného výrobku sa musí v každom prípade posudzovať vo vzťahu k nevýhodám, ktoré z toho vyplývajú pre spotrebiteľov a ich schopnosť jednoducho porovnávať ceny výrobkov predávaných v rámci systému vratných záloh a mimo neho alebo tých, na ktoré sa vzťahujú zálohy v rôznej výške. Inak povedané, spôsob uvedenia ceny jednotlivých výrobkov posudzovaných samostatne by nemal brániť porovnateľnosti cien výrobkov pri ich posúdení ako celku.

65. Ak sa záležitosť posudzuje v tomto širšom kontexte, možno povedať, že keď je záloha zahrnutá v predajnej cene, hrozí, že spotrebitelia môžu nesprávne porovnávať ceny účtované za rôzne výrobky, keďže niektoré z nich môžu podliehať vratnej zálohe, zatiaľ čo iné nie, a v závislosti od druhu obalu alebo výrobku sa môžu uplatňovať rôzne výšky zálohy.[25] Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že práve tieto úvahy (spolu s environmentálnymi otázkami) podnietili vnútroštátneho normotvorcu, aby prijal § 1 ods. 4 PAngV, teda ustanovenie, ktoré je predmetom konania vo veci samej, keďže normotvorca mal obavy spojené s optickým znevýhodňovaním výrobkov predávaných v rámci systému vratných záloh, ktoré pôsobia drahšie.

66. Okrem toho pripomínam, že smernica 98/6 vo všeobecnosti ukladá povinnosť uvádzať nielen predajnú cenu, ale aj cenu za mernú jednotku. Ak by sa suma zálohy zahrnula do predajnej ceny, podľa môjho názoru by to mohlo spôsobiť nejasnosti spojené so spôsobom, akým bola táto cena za mernú jednotku určená. Podľa môjho názoru je táto otázka o to problematickejšia, že cena je pre spotrebiteľa najjednoznačnejším nástrojom na porovnanie cien výrobkov predávaných v rôznych množstvách.

67. Tieto úvahy o cieľoch smernice 98/6 podľa môjho názoru potvrdzujú môj predchádzajúci záver, že zálohu nemožno považovať za súčasť „predajnej“ ceny v zmysle článku 2 písm. a) smernice 98/6.

68. Domnievam sa, že to isté platí v prípade environmentálnych cieľov, s ktorými sa systémy vratných záloh spájajú v prvom rade, ako podrobnejšie vysvetlím nižšie.

3. Širší environmentálny kontext smernice 98/6

69. Systémy vratných záloh sú predovšetkým nástrojmi environmentálnej politiky, keďže ich cieľom je motivovať účasť spotrebiteľov na opakovanom používaní alebo recyklácii v záujme zníženia negatívneho vplyvu odpadu na životné prostredie. V právnych predpisoch Únie sa táto ich funkcia uznáva výslovne alebo nepriamo, ako už bolo stručne spomenuté v časti A vyššie.

70. Pripomínam, že výslovné uznanie v tomto zmysle sa uvádzalo v 13. odôvodnení smernice o batériách a akumulátoroch, ktoré obsahujú určité nebezpečné látky.[26]

[24] Pozri v tomto zmysle odôvodnenie 18 smernice 2005/29 a napríklad rozsudok z 3. februára 2021, Stichting Waternet (C-922/19, EU:C:2021:91, bod 57 a citovaná judikatúra).

[25] Nemecká vláda vysvetlila, že v súvislosti s domácimi výrobkami sa uplatňuje záloha v rôznej výške 2, 3, 8, 15 alebo 25 centov v závislosti od druhu obalu. Celková cena týchto výrobkov sa teda môže líšiť aj v prípade, že sa predávajú v rovnakom množstve. Táto vláda navyše ďalej vysvetlila, že dovezené výrobky nemusia zálohe podliehať vôbec alebo sa na ne môže uplatňovať záloha v inej výške.

[26] Uvedená v poznámke pod čiarou 11. „Keďže zdroje [využívanie – *neoficiálny preklad*] ekonomických nástrojov[,] ako je vytváranie depozitného systému [systému záloh – *neoficiálny preklad*][,] môže podporiť oddelenie zberu a recyklácie [triedený zber a recykláciu – *neoficiálny preklad*] použitých batérií a akumulátorov.“ Tento nástroj bol zrušený smernicou 2006/66/ES uvedenou v poznámke pod čiarou 11, v ktorej sa systémy vratných záloh osobitne neuvádzajú. Pozri jej článok 8 s názvom „Systémy zberu“.

71. Smernica 85/339 o nádobách na ľudskú spotrebu [27] (teraz už zrušená) v článku 5 ods. 2 uvádzala, že „ak sa používa systém záloh, členský štát prijme primerané opatrenia na zabezpečenie, aby bol spotrebiteľ jasne informovaný o výške zálohy“ [*neoficiálny preklad*]. Z návrhu, ktorý viedol k prijatiu tejto smernice, jasne vyplýva, že Komisia preskúmala vhodnosť zavedenia spoločných pravidiel, ktoré by boli konkrétnejšie a obmedzujúcejšie a týkali by sa okrem iného vytvárania systémov vratných záloh. Dokonca sa v ňom navrhovalo, aby sa dotknuté nádoby označovali symbolom „R“, no tento návrh sa nestal súčasťou prijatej smernice, [28] ktorú neskôr zrušila smernica o obaloch a odpadoch z obalov, ako už bolo uvedené. [29]

72. Návrh Komisie, ktorý viedol k prijatiu smernice o obaloch a odpadoch z obalov, uznáva snahu niektorých členských štátov riešiť environmentálny problém spôsobený najmä používaním jednorazových obalov a poukazuje na systémy vratných záloh, ktoré sú zavedené alebo sa majú zaviesť v niektorých členských štátoch. [30]

73. V pôvodnom znení dotknutej smernice sa však systémy vratných záloh nespomínali, [31] čo zrejme odráža ťažkosti, ktoré niektoré z týchto systémov predstavovali v súvislosti s dodržiavaním pravidiel týkajúcich sa voľného pohybu tovaru, [32] čo je aspekt, ktorý som už spomenul vyššie. [33]

74. To sa však zmenilo, keď bol článok 5 tejto smernice zmenený smernicou 2018/852. [34] Článok 5 ods. 1 písm. a) v znení zmien v súčasnosti stanovuje, že „systémy vratných záloh“ patria k opatreniam, ktoré členské štáty môžu prijať, aby si splnili svoju povinnosť zameranú „na podporu zvýšenia podielu opakovane použiteľných obalov uvedených na trh v rámci systémov opakovaného použitia obalov environmentálne vhodným spôsobom a v súlade so zmluvou“.

75. Od roku 2018 navyše z bodu 5 prílohy IVa k smernici o odpade [35], ako aj z článku 9 ods. 1 tretieho pododseku písm. a) smernice o jednorazových plastoch prijatej v roku 2019 [36] vyplýva, že systémy vratných záloh sa uznávajú ako prostriedok, ktorý môže členský štát použiť v podstate s cieľom znížiť vznik odpadu alebo mu predchádzať.

76. Z týchto viac či menej aktuálnych nástrojov práva Únie v oblasti obalov a odpadu teda vyplýva, že normotvorca Únie vníma systém vratných záloh ako nástroj, ktorý môže účinne prispieť k dlhodobému zmierneniu negatívneho vplyvu na životné prostredie, pričom konkrétne spôsoby sa s výhradou súladu so zmluvou ponechávajú na členské štáty.

27 Uvedená v poznámke pod čiarou 7.

28 Pozri navrhovaný článok 7 ods. 2 písm. a) návrhu smernice Rady o nádobách na tekutiny na ľudskú spotrebu [*neoficiálny preklad*], KOM(81) 187 v konečnom znení (Ú. v. ES C 204, 1981, s. 6), a bod 9 dôvodovej správy k tomuto návrhu.

29 Uvedené v poznámke pod čiarou 7.

30 Návrh smernice Rady o obaloch a odpadoch z obalov [*neoficiálny preklad*], KOM(92) 278 v konečnom znení, body 1.3, 1.6 a 3.2. Podobné odkazy sa začlenili aj do dôvodovej správy k návrhu, ktorý viedol k prijatiu smernice 85/339 uvedenej v poznámke pod čiarou 28, s. 6 – 7.

31 Pozri článok 7 pôvodného znenia predmetnej smernice s názvom „Systémy návratu, zberu a zhodnotenia“.

32 Návrh KOM(92) 278 uvedený v poznámke pod čiarou 30, s. 8, bod 4.1. V návrhu sa uvádza „dánska vec“, čo je zrejme odkaz na rozsudok z 20. septembra 1988, Komisia/Dánsko (302/86, EU:C:1988:421), uvedený na s. 4, v bode 1.6 návrhu.

33 Pozri bod 28 vyššie.

34 Uvedená v poznámke pod čiarou 4.

35 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc v znení zmien (Ú. v. EÚ L 312, 2008, s. 3). Pozri tiež odôvodnenia 29 a 30 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/851 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 2008/98/ES o odpade (Ú. v. EÚ L 150, 2018, s. 109), ktorou sa do smernice o odpade zaviedla príloha IVa.

36 Uvedená v poznámke pod čiarou 9.

77. Zákaz uvádzať celkovú cenu výrobku predávaného v rámci systému vratných záloh, ktorý sa stanovuje v § 1 ods. 4 PAngV, možno považovať za metódu, ktorej cieľom je, ako v podstate tvrdí žalovaná a ako vysvetlila na pojednávaní nemecká vláda, pritiahnuť pozornosť spotrebiteľa ku skutočnosti, že daný obal možno recyklovať alebo opätovne použiť. Spotrebiteľov to môže povzbudiť, aby si vyberali výrobky, ktoré sa považujú za šetrnejšie k životnému prostrediu. Toto posolstvo však môže byť uvedením celkovej ceny oslabené, pretože pri takomto spôsobe uvedenia ceny hrozí, že nebude jasné, že sa systém vratných záloh vôbec uplatňuje.

78. Tieto úvahy vyplývajúce z vonkajšieho (environmentálneho) kontextu smernice 98/6 teda predstavujú ďalší prvok, ktorý podľa môjho názoru potvrdzuje môj predchádzajúci záver, že sumu zálohy nemožno považovať za súčasť „predajnej ceny“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 98/6.

79. Vzhľadom na uvedené navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú otázku tak, že článok 2 písm. a) smernice 98/6 sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „predajná cena“, ktorý sa v ňom uvádza, nezahŕňa vratnú zálohu účtovanú za vratné obaly, v ktorých sa výrobky ponúkajú spotrebiteľom.

C. Subsidiárne: zákaz uvedenia „celkovej“ ceny predstavuje výhodnejšie ustanovenie, ktorým sa zlepšuje informovanosť o cenách a uľahčuje porovnávanie cien

80. Ak Súdny dvor rozhodne, že nebude postupovať v súlade s mojou navrhovanou odpoveďou na prvú otázku, a dospeje k záveru, že záloha je súčasťou „predajnej ceny“ v zmysle článku 2 písm. a) smernice 98/6, mala by sa poskytnúť odpoveď aj na druhú otázku vnútroštátneho súdu, teda či by bolo možné ponechať § 1 ods. 4 PAngV ako „výhodnejšie ustanovenie“ v zmysle článku 10 smernice 98/6 (časť 1), a ak áno, či by možnosti ponechať ho predsa len bránila úplná harmonizácia dosiahnutá smernicou 2005/29 (časť 2).

1. Je predmetná vnútroštátna norma „výhodnejším ustanovením“ v zmysle článku 10 smernice 98/6?

81. Pripomínam, že článok 10 smernice 98/6 povoľuje prijatie vnútroštátnych opatrení, ktoré sú „výhodnejšie z hľadiska informovanosti spotrebiteľa a porovnávania cien“. Ak by sa teda predmetná záloha považovala za súčasť „predajnej ceny“, zákaz jej zahrnutia do predajnej ceny, ktorý sa stanovuje v § 1 ods. 4 PAngV, by sa stále mohol považovať za súladný so smernicou 98/6, ak by predstavoval takéto „výhodnejšie“ opatrenie.

82. Vnútroštátny súd zastáva názor, že dotknuté vnútroštátne ustanovenie pre spotrebiteľov nie je výhodnejšie, pretože si v jeho dôsledku musia celkovú cenu vypočítať sami. Komisia zastáva rovnaký názor.

83. Rozhodne súhlasím, že v dôsledku predmetnej vnútroštátnej normy musia spotrebitelia spočítať obe dotknuté sumy, aby zistili celkovú cenu, ktorú majú zaplatiť. Napriek tomu je však v rámci systému záloh aritmetický výpočet v každom prípade nevyhnutný, či už je záloha v predajnej cene zahrnutá, alebo nie. Dôležitejšie je, že vnímanie potreby sčítania dvoch čísel ako menej výhodnej pre spotrebiteľov podľa môjho názoru zahŕňa nesprávny predpoklad, pokiaľ ide o ciele smernice 98/6. V tejto súvislosti a s odkazom na moje pripomienky v bode 64 vyššie z uvedenej smernice nevyplýva, že by bolo úmyslom normotvorcu Únie chrániť spotrebiteľa (ktorý je v rozumnej miere dobre informovaný) pred potrebou sčítať dve čísla, keď je to

nevyhnutné. Smernica 98/6 naopak vychádza z myšlienky, že pre takýchto spotrebiteľov, ktorí sú v rozumnej miere dobre informovaní, by malo byť porovnanie cien jednoduché. Na tento cieľ sa teda musí pamätať aj v špecifickej situácii, keď sa uplatňuje systém vratných záloh. Z dôvodov, ktoré som už vysvetlil vyššie, sa dosiahnutie tohto cieľa najlepšie zabezpečí prostredníctvom normy, ako je tá, ktorá vyplýva z § 1 ods. 4 PAngV.

84. V tejto súvislosti by som chcel poukázať na pripomienky uvedené v časti B.2 vyššie, kde som vysvetlil, že optimálne plnenie cieľa zlepšiť informovanosť spotrebiteľov o cenách, ako aj ich schopnosť porovnávať ich je zabezpečené vtedy, keď celková cena vrátane zálohy uvedená *nie je*.

85. Uvedením celkovej sumy vrátane zálohy sa totiž môže skomplikovať porovnávanie cien rôznych výrobkov a navyše môžu vzniknúť nejasnosti spojené s určením ceny za mernú jednotku. Ak by sa teda záloha považovala za súčasť predajnej ceny, podľa môjho názoru sa rovnaké argumenty uplatnia na podporu záveru, že neuvedenie celkovej sumy je v zmysle článku 10 smernice 98/6 výhodnejšie než jej *uvedenie*.

86. Napriek tomu však členské štáty pri prijímaní „ustanovení, ktoré sú výhodnejšie“ v zmysle článku 10 smernice 98/6 musia dodržiavať svoje povinnosti vyplývajúce z iných ustanovení práva Únie.[37] V tomto kontexte vnútroštátny súd vyjadril pochybnosti, či predmetné vnútroštátne ustanovenie možno ponechať, aj keď sa považuje za „výhodnejšie“, alebo či tomu bráni úplná harmonizácia dosiahnutá smernicou 2005/29. Týmto posledným aspektom prejednávanej veci sa budem zaoberať nižšie.

2. Predmetná vnútroštátna norma a smernica 2005/29

87. Ako už bolo uvedené, vnútroštátny súd svojou druhou otázkou žiada Súdny dvor o objasnenie toho, či je ustanovenie § 1 ods. 4 PAngV vylúčené v dôsledku úplnej harmonizácie podľa smernice 2005/29. Hoci sa v znení tejto otázky neuvádza presnejší dôvod pochybností vnútroštátneho súdu, na základe argumentov rozvíjaných v návrhu na začatie prejudiciálneho konania to chápem tak, že vnútroštátny súd považuje za možné, že predmetná vnútroštátna norma vedie k opomenutiu informácií, ktoré sa v zmysle smernice 2005/29 majú považovať za „podstatné“, čo je v rozpore s požiadavkami tejto smernice v kontexte reklamy.

88. Treba tiež poznamenať, že návrh na začatie prejudiciálneho konania rozvádza relevantné prvky smernice 2005/29, ktorou sa skutočne dosiahla úplná harmonizácia,[38] a zaoberá sa aj vzťahom medzi touto smernicou a smernicou 98/6. V tomto kontexte vnútroštátny súd poznamenáva, že smernica 2005/29 neumožňuje odchyľujúce sa vnútroštátne opatrenia, aj keď sú prijaté ako „výhodnejšie“ na základe článku 10 smernice 98/6, s výnimkou prípadu, keď patria do rozsahu niektorej z výslovných výnimiek stanovených v smernici 2005/29, pričom podľa vnútroštátneho súdu sa žiadna z nich za daných okolností neuplatňuje.

[37] Pripomínam výhradu „bez toho, aby porušili svoje záväzky vyplývajúce zo zmluvy“ v článku 10 smernice 98/6.

[38] Pozri napríklad rozsudok z 10. júla 2014, Komisia/Belgicko (C-421/12, EU:C:2014:2064, bod 55 a citovaná judikatúra).

89. Hoci uznávam dôkladnosť analýzy vnútroštátneho súdu, podľa môjho názoru sa ňou netreba zaoberať v plnom rozsahu, pretože pokiaľ správne chápem pochybnosti vnútroštátneho súdu, predpokladom jej užitočnosti je názor, že § 1 ods. 4 PAngV sa odchyľuje od požiadavky stanovenej v smernici 2005/29, podľa ktorej sa majú spotrebiteľovi poskytnúť „podstatné“ informácie o cene ponúkaných výrobkov. [39]

90. Ako však vysvetlím nižšie, tento predpoklad podľa môjho názoru nie je správny.

91. Pochybnosti vnútroštátneho súdu spojené so zlučiteľnosťou vnútroštátneho zákazu uvádzať celkovú cenu s právom Únie sa zrejme zakladajú predovšetkým na článku 7 ods. 5 smernice 2005/29. Toto ustanovenie klasifikuje ako „podstatné“ požiadavky na informácie, ktoré sa uplatňujú v kontexte reklamy a sú stanovené v iných nástrojoch práva Únie, ktorých demonštratívny výpočet je uvedený v prílohe II k smernici 2005/29. [40] V tomto zozname sa okrem iného uvádza aj článok 3 ods. 4 smernice 98/6, ktorý v zásade vyžaduje uvedenie jednotkovej ceny v každej reklame, ktorá uvádza aj predajnú cenu. Vnútroštátny súd poznamenáva, že povinnosť poskytnúť informácie o predajnej cene výrobkov ponúkaných spotrebiteľom, ktorá sa stanovuje v článku 3 ods. 1 smernice 98/6, by sa takisto mala považovať za podstatnú, aj keď ju článok 3 ods. 4 tejto smernice striktne nevyžaduje.

92. Podľa môjho chápania sa vnútroštátny súd obáva, že v kontexte uvedených úvah by mala predajná cena zodpovedať „celkovej cene“, ktorá zahŕňa zálohu, takže v rozsahu, v akom § 1 ods. 4 PAngV bráni poskytnutiu tejto konkrétnej informácie *ako takej* spotrebiteľom, môže byť v rozpore s požiadavkou poskytnúť im podstatné informácie (o cene) podľa článku 7 smernice 2005/29.

93. K pochybnostiam vnútroštátneho súdu po prvé podotýkam, že z článku 7 ods. 1 smernice 2005/29 vyplýva, že podstatná informácia je vo všeobecnosti informácia, „ktorú priemerný spotrebiteľ potrebuje v závislosti od kontextu na to, aby urobil kvalifikované rozhodnutie o obchodnej transakcii, [pričom jej opomenutie] zapríčiňuje alebo môže zapríčiniť, že priemerný spotrebiteľ urobí rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neurobil“.

94. Po druhé podotýkam, že „cena vrátane daní“ je v článku 7 ods. 4 písm. c) smernice 2005/29 [41] zahrnutá medzi šiestimi druhmi informácií, ktoré sa považujú za „podstatné“ v kontexte „výzvy na kúpu“ [42].

[39] Podotýkam, že posudzovanie so zreteľom na smernicu 2005/29 sa zvyčajne vykonáva vo vzťahu ku konkrétnej obchodnej praktike, ktorú dobrovoľne prijal obchodník, alebo vo vzťahu k vnútroštátnym právnym predpisom, ktoré za každých okolností zakazujú konkrétne správanie, pričom tieto praktiky alebo predpisy údajne presahujú rámec toho, čo umožňujú harmonizované pravidlá smernice 2005/29. Vnútroštátny súd naopak svojou druhou otázkou žiada Súdny dvor, aby posúdil zlučiteľnosť s touto smernicou v prípade zákonnej požiadavky v tom zmysle, že podľa pochybností vnútroštátneho súdu môže viesť k nekalej obchodnej praktike. Napriek tomu považujem takéto posúdenie za odôvodnené, pretože keby členské štáty mohli od obchodníkov vyžadovať konanie predstavujúce nekalú obchodnú praktiku v zmysle smernice 2005/29, uvedená smernica by tým stratila praktický účinok.

[40] Článok 7 ods. 5 smernice 2005/29 stanovuje, že „požiadavky na informácie zavedené právom Spoločenstva vo vzťahu k obchodnej komunikácii vrátane reklamy alebo marketingu, ktorých demonštratívny výpočet je uvedený v prílohe II, sa považujú za podstatné“.

[41] Podľa článku 7 ods. 4 písm. c) sa medzi podstatné informácie zaraďuje „cena vrátane daní, alebo ak vzhľadom na povahu produktu nemožno cenu rozumne stanoviť vopred, spôsob, ktorým sa vypočíta, ako aj v prípade, že je to vhodné, všetky ďalšie náklady na dopravu, dodanie alebo poštovné, alebo ak tieto náklady nemožno rozumne stanoviť vopred, skutočnosť, že do ceny môžu byť zarátané takéto ďalšie náklady“.

[42] Článok 2 písm. i) smernice 2005/29 stanovuje, že „výzva na kúpu“ je „akákoľvek obchodná komunikácia, ktorá obsahuje opis základných znakov produktu a jeho cenu spôsobom zodpovedajúcim charakteru použitej obchodnej komunikácie, a tým umožňuje spotrebiteľovi uskutočniť kúpu“. Pozri k tomuto pojmu rozsudok z 12. mája 2011, Ving Sverige (C-122/10, EU:C:2011:299, bod 28).

95. Po tretie je pravda, že Súdny dvor vo veci Deroo-Blanquart konštatoval, že „za podstatnú informáciu sa považuje… celková cena výrobku, a nie cena každej z jeho zložiek“ a že článok 7 ods. 4 písm. c) smernice 2005/29 teda „ukladá obchodníkovi povinnosť oznámiť spotrebiteľovi celkovú cenu dotknutého výrobku“ [43]. V rámci tejto veci obchodník uviedol celkovú cenu počítača vybaveného predinštalovaným softvérom, ktorý sa ponúkal spotrebiteľom ako balík, ale neuviedol jednotlivé zložky ceny. Súdny dvor rozhodol, že neexistencia samostatnej informácie o cene počítača a softvéru nepredstavuje klamlivú obchodnú praktiku v zmysle smernice 2005/29.

96. Podľa môjho chápania poznámka vo veci Deroo-Blanquart o tom, že celková cena je podstatnou informáciou, nepriamo odkazuje na situácie, v ktorých sa spotrebiteľovi poskytnú iba jednotlivé zložky ceny, v dôsledku čoho je preňho náročné porozumieť skutočnej cene výrobku. Nemyslím si, že ju možno v plnej miere uplatniť na súčasné okolnosti, pretože z dôvodov vysvetlených v predchádzajúcej časti týchto návrhov a v dôsledku toho, že je záloha vratná, možno túto zálohu len ťažko porovnávať s cenou, ktorá sa má zaplatiť za softvér nainštalovaný v počítači alebo za akúkoľvek inú položku uvedenú vo viazanej ponuke.

97. Okrem toho zastávam názor, že v tomto kontexte nie je relevantná otázka, či zákaz uvedenia celkovej ceny vedie k opomenutiu „podstatných informácií“, ale otázka, či má takýto účinok § 1 ods. 4 PAngV posudzovaný ako celok. Pripomínam, že dané ustanovenie nielenže obsahuje predmetný zákaz, ale takisto stanovuje povinnosť uviesť cenu výrobku a sumu zálohy.

98. Ďalej pripomínam, že ako takisto zdôraznil Súdny dvor vo veci Deroo-Blanquart [44], v súlade s odôvodnením 14 smernice 2005/29 podstatnú informáciu predstavuje *kľúčová informácia*, ktorú spotrebiteľ potrebuje na to, aby urobil kvalifikované rozhodnutie o obchodnej transakcii.

99. Za týchto okolností zastávam názor, že uvedenie ceny zloženej z dvoch (jasne) vymedzených a prepojených prvkov, napríklad „0,89 € + 0,25 € záloha“, nielenže poskytuje spotrebiteľovi informáciu o celkovej cene, ktorá sa má zaplatiť v čase kúpy a ktorú priemerný spotrebiteľ, ktorý je v rozumnej miere dobre informovaný, vnímavý a obozretný, [45] dokáže jednoducho určiť, ale aj rovnako dôležitú informáciu, že výrobok sa predáva v rámci systému vratných záloh, ktorý má osobitné hospodárske a environmentálne dôsledky opísané vyššie.

100. Napokon pripomínam, že na to, aby sa praktika považovala za nekalú v zmysle článku 5 ods. 2 smernice 2005/29, musí okrem iného viesť k podstatnému narušeniu ekonomického správania spotrebiteľa, ktoré sa v súlade s článkom 2 písm. e) smernice 2005/29 chápe ako značné narušenie schopnosti spotrebiteľa urobiť kvalifikované rozhodnutie, čo spôsobí, že spotrebiteľ urobí rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neurobil.

101. Na rozdiel od uvedeného z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že § 1 ods. 4 PAngV bol prijatý s cieľom *zlepšiť* schopnosť spotrebiteľov robiť kvalifikované rozhodnutia na základe lepšej porovnateľnosti cien. Z posúdenia v predchádzajúcej časti týchto návrhov takisto vyplýva, že oddelené uvedenie zálohy a neuvedenie celkovej ceny prispieva k plneniu cieľov smernice 98/6 spočívajúcich v zlepšení informovanosti spotrebiteľov a uľahčení porovnávania cien. Za týchto okolností mi nie je jasné, akým spôsobom by predmetné vnútroštátne ustanovenie *per se* mohlo mať za následok požiadavku takého konania obchodníkov, ktoré by viedlo k narušeniu schopnosti spotrebiteľov v zmysle článku 2 písm. e) smernice 2005/29.

[43] Rozsudok zo 7. septembra 2016, Deroo-Blanquart (C-310/15, EU:C:2016:633, bod 46) (ďalej len „rozsudok Deroo-Blanquart“).

[44] Rozsudok Deroo-Blanquart (bod 48).

[45] Ide o štandard stanovený v odôvodnení 18 smernice 2005/29.

102. Vzhľadom na uvedené skutočnosti preto navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na druhú prejudiciálnu otázku v tom zmysle, že smernica 2005/29 nevylučuje vnútroštátne ustanovenie, ako je § 1 ods. 4 PAngV, podľa ktorého v prípade, že sa okrem úhrady za tovar vyžaduje vratná záloha, jej výška sa uvádza popri cene za tovar a nemá sa uvádzať celková suma.

V. Návrh

103. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko), takto:

Článok 2 písm. a) smernice 98/6/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 16. februára 1998 o ochrane spotrebiteľa pri označovaní cien výrobkov ponúkaných spotrebiteľovi

sa má vykladať v tom zmysle, že:

pojem „predajná cena“ stanovený v tejto smernici nezahŕňa vratnú zálohu, ktorá sa účtuje za vratný obal, v ktorom sa výrobky ponúkajú spotrebiteľom.